

Natur og Miljøklagenævnet
Rentemestervej 8
2400 København NV

Dato: 1. oktober 2015

(Sendt via Klageportalen)

Klage over tidsbegrænset miljøgodkendelse herunder tilladelse til direkte udledning af spildevand i forbindelse med Hjarnø Havbrug om etablering af et havbrug ved lavvandsgrunden Bolsaksen syd for Samsø J.nr. MST-1270-01597:

Fælles klage til Natur- og Miljøklagenævnet over Miljøstyrelsens tilladelse fra:
Danmarks Naturfredningsforening
Danmarks Sportsfiskerforbund
Landsforeningen Levende Hav
Endelave hav og dambrug – nej tak

Af miljøgodkendelsen fremgår:

I løbet af den etårige forsøgsperiode ønsker Hjarnø Havbrug A/S at fastholde erfaringer med offshore havbrugsdrift, herunder udbygge viden omkring:

- ***drift af havbrug på offshore position***
- ***opankring af anlæg***
- ***optimal fodringsstrategi i forhold til udnyttelse af foder***
- ***betydning af placering af netbure for fiskesundhed og trivsel***
- ***medicineringsbehov***
- ***data for påvirkning af sediment under og omkring havbruget***
- ***optimal vedligeholdelse og sikker drift af offshore havbrug***
- ***arbejdsmiljø og sikkerhed for medarbejdere***

Hjarnø Havbrug A/S ønsker at bruge 134 tons foder, og der ansøges om udledning af maksimalt 5 tons kvælstof (N), 0,5 tons fosfor (P) og 14,3 tons iltforbrugende stoffer (BI5). Ansøger søger desuden om udledningstilladelse til medicinrester samt til at imprægnere nettene med kobberholdigt

Af anmeldelsen fremgår det, at ændringen af total-N og total-P i vandfasen vil være under 1 %, og at udledningen af kobber og medicin vil have en ubetydelig påvirkning på omgivelserne.

De undertegnede organisationer har følgende kommentarer til miljøstyrelsens

tilladelse:

1. Anvendelse af forsigtighedsprincippet – herunder Natura 2000

Miljøstyrelsen vurderer på baggrund af ansøgers modelleringer af spredning af stoffer i området, at det er sandsynliggjort, at påvirkningen kun vil være af bagatelagtig karakter, og at der samlet set ikke vil være nogen væsentlig påvirkning af de marine naturtyper eller væsentlig påvirkning af marsvin eller marsvins levesteder i og omkring Natura2000 områderne nr. 107 og nr. 196.

Vi mener ikke ovennævnte vurdering *fra ansøger* om under 1% effekt og ubetydelige påvirkninger er fyldestgørende. Det er ikke tilstrækkeligt at regne med ændringer i total N og P på 1 % i gennemsnit. Det skal inddrages hvor effekterne vil være og over hvilken tidshorisont udledningen sker. Sæsonvariation i udledning fra et havbrug er størst, når vi mindst ønsker det. Udledning af næringsstoffer er størst i sensommeren, hvor belastning i forvejen er stor og risiko for iltsvind i forvejen er høj blandt andet pga. høje vandtemperaturer.

Vi mener at MST burde have anvendt forsigtighedsprincippet, og givet afslag på det tvivlsomme forøg ved Bolsaksen. Det skal uden videnskabelig tvivl kunne dokumenteres at der ikke sker en negativ påvirkning af nærliggende natura 2000 områder. Øget ukompenseret udledning kan aldrig trække i retning af at forbedre miljøforholdene der.

2. Ansøgningen skal retteligt behandles som en ansøgning om tilladelse til det samlede anlæg, og skal derfor underlægges VVM, som tidligere krævet af miljøstyrelsen.

Der synes at have udviklet sig en praksis i havbrugserhvervet, hvorefter man søger om tilladelser til midlertidige forsøg på positioner, hvor der de facto planlægges fuld produktionskapacitet.

Tvivl om anlægssikkerhed, forankring etc. bør ikke afprøves i anlæg med fisk i da risikoen for havari og rømning da er åbenlys. Forsøg vedr. drift og sikkerhed kræver naturligvis realistiske produktionsforhold, men i så fald undrer det, at en helt central del af et anlægs drift – nemlig kompensationsforanstaltninger - ikke samtidigt indgår i forsøget.

En fornuftig tilgang vil være at en samlet effekt af et udbygget anlæg vurderes i en VVM forlods i stedet for som nu, hvor man kan imødesee en i princippet fortsat stribe af tidsbegrænsede forsøgstilladelser, som tillades fordi hver især i sagens natur er kortvarige og derfor ikke giver permanente miljøpåvirkninger.

Det svarer til den tidligere behandling af ansøgningen syd for Endelave, hvor der blev lavet en VVM for det samlede havbrug og skitseret en trinvis opbygning, således at havbrugeren også indhøstede erfaringer under vejs.

Der er ingen begrundelse for, at der ikke bør følges samme fremgangsmåde ved Bolsaksen. Tilbagetrækningen af den oprindelige ansøgning om det samlede anlæg og fremsendelse af ansøgning om "forsøgsbrug" må anses som et forsøg på at omgå den krævede VVM, som vil hindre, at driften startes i 2015. Der er ingen mening i at give tilladelse til en start, hvis hovedmålet, den fulde drift, ikke kan godkendes. Og målet for forsøgsbruget er stadig et større produktionsbrug samme sted. I Miljøstyrelsens tilladelse hedder det om forsøgsbruget:

Forsøgshavbruget gælder stadig et større anlæg på samme position, og det bør derfor være det samlede anlæg der underlægges en VVM undersøgelse.

Ansøgningsadfærden illustreres yderligere af, at Hjarnø Havbrug A/S nyligt har indsendt en lignende ansøgning på positionen syd for Endelave, også med en udledning af kvælstof på 5 tons. Her ligger de tidligere udlagte bøjler og ankre stadig er på positionen selvom NMNK har kendt havbruget ulovligt, og at Hjarnø Havbrug A/S i sin tilladelse havde forpligtiget sig til at rydde op efter endt brug.

3. Miljøtilladelsen indeholder ingen form for kompensation.

Ved tilladelsen til Endelave havbrug krævede Miljøstyrelsen 100 % kompensation for N udledning. Selve udformningen af kompensationen blev imidlertid underkendt af NMNK, især muslingebrug på den anden side af Endelave og 17 km væk, som ikke værende dokumenteret som BAT. Ved tidligere ansøgninger har Miljøstyrelsen ligeledes krævet kompensation. Ved tilladelsen til det midlertidige brug ved Bolsaksen er der ikke stillet krav om kompensation. Det burde som nævnt ellers være en indlysende del af et forsøg eftersom kompensationsopdræt stadigt mangler dokumentation for effekt og driftssikkerhed under realistiske praktiske forhold.

4. Regeringens "Strategi for bæredygtig udvikling af akvakultursektoren i Danmark 2014-2020" opererer stadig (i sin endelige udgave) med kompensation for forureningen fra havbrug. Ansøgningen strider mod denne strategis krav om kompensation.

I regeringens strategi hedder det: *"Havbrugene kan ikke på nuværende tidspunkt etablere en direkte renseforanstaltning til at reducere deres miljøpåvirkning. I stedet må anvendes andre "indirekte" renseforanstaltninger".* Som minimum må ansøgningen om det såkaldte forsøgsbrug og ikke mindst det fremtidige totalbrug siges at være i strid med regeringens Strategi for havbrug, idet der på ingen måder er anvist veje til kompensation.

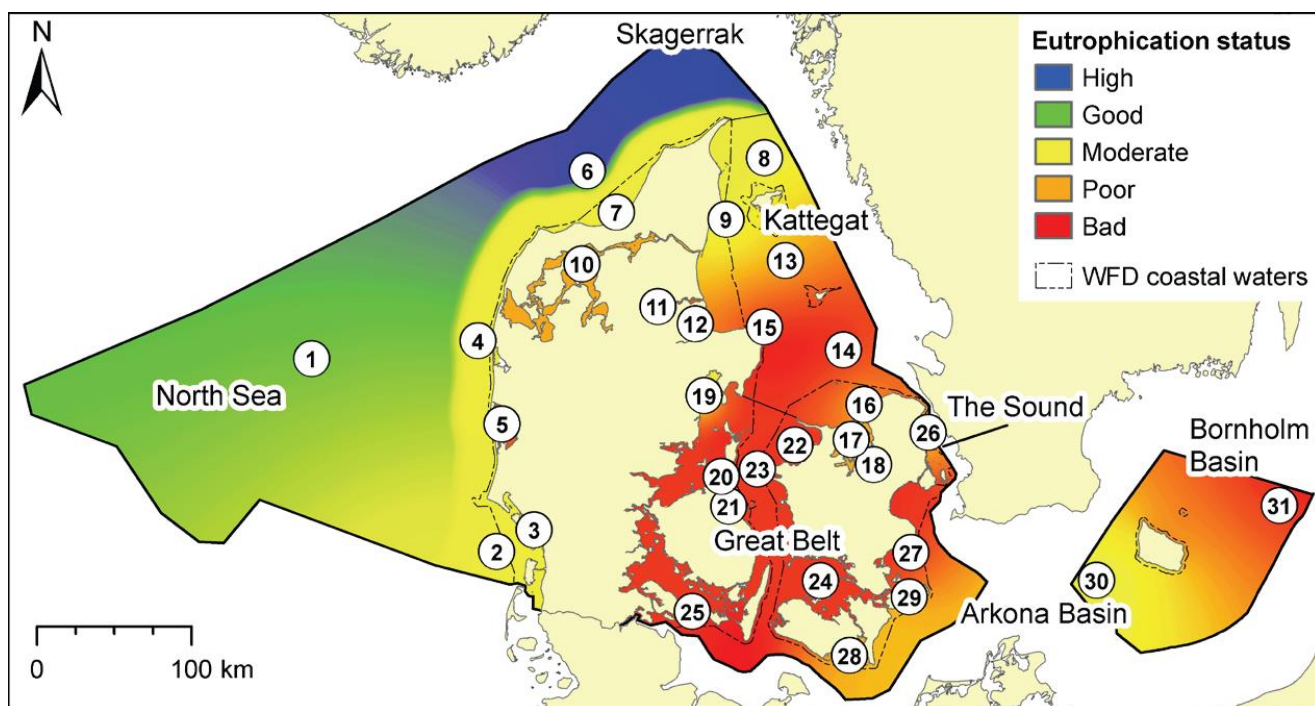
Det er kompensationsmulighederne i regeringens strategi (muslinger og tang), som i den konkrete Endelave-afgørelse blev underkendt i NMKNs afvisning af havbruget syd for Endelave, men Endelave-afgørelsen afskrev ikke disse foranstaltninger generelt: *"....og at fangkulturen i den konkrete sag ikke kan betrag-*

tes som en forureningsbegrænsende foranstaltning, idet fangkulturerne ikke har en effekt i forhold til den konkrete udledning fra havbruget.”

Når der ikke på nogen måde kræves eller anvises kompensation med henblik på at neutralisere udledningerne fra anlægget, så er det alene, hvor der er ”økologisk råderum”, at det kan overvejes at give tilladelse til øget produktion eller nye havbrug. Selv der må kravet om anvendelse af bedste tilgængelige teknologi være gældende..

5. Det økologiske råderum er ikke tilstede.

I regeringens strategi 2014-2020 hedder det: ”... målet er en forøgelse inden for de til enhver tid gældende miljømæssige råderum”. Her gælder målene for ”Helcom” aftalerne, samt ”Havstrategiens” målsætninger, som begge kræver reduktion i udledning af N og P i de indre danske farvande. Hverken i det ansøgte forsøgsbrug, for slet ikke at tale om et endelige brugs omfang af udledninger, er det beskrevet, hvor det ”økologiske råderum” kommer fra. Tværtimod så er Bolsaksen placeret i et ”Rødt” område som karakteriseret ved ”ikke god miljøtilstand”.

Figur 4.1: Klassifikation af status for eutrofieringstilstanden i de danske havområder baseret på de data, som er indberettet til hhv. OSPAR og HELCOM. Blå og grøn angiver god miljøtilstand mens gul, orange og rød angiver, at der er en ikke-god miljøtilstand. Numrene angiver beregningspunkter.

Det er derfor indlysende, at hvis udledningerne af N øges, så må det modsvares af en reduktion af andre udledninger. Hvis det er landbruget eller andre sektorer,

der skal modsvarer de øgede udledninger, så bør det beskrives hvordan og af hvem de ekstra tons kvælstof skal fjernes omkostningseffektivt af.

Indenfor Havstrategidirektivets domæne forudsætter direktivet desuden:

Præambel (8) Der skal anvendes en økosystembaseret tilgang til forvaltningen af menneskelige aktiviteter, samtidig med at en bæredygtig udnyttelse af havets goder og ydelser skal muliggøres, og der bør i den forbindelse lægges vægt på at opnå eller opretholde en god miljø-tilstand i Fællesskabets havmiljø, på at fortsætte med at beskytte og bevare havmiljøet samt på at forhindre yderligere forringelser.

Præampel (27) Medlemsstaterne bør herefter fastlægge og gennemføre indsatsprogrammer, der er udformet med henblik på at opnå eller opretholde en god miljøtilstand i de pågældende havområder under hensyn til gældende fællesskabskrav og internationale krav samt den pågældende havregions eller subregions behov. Indsatsen bør udformes på grundlag af forsigtighedsprincippet og principperne om, at der skal gøres en forebyggende indsats, at miljøskader fortrinsvis bør afhjælpes ved kilden, og at forureneren bør betale.

Artikel 1 (2). Med henblik herpå skal der udarbejdes og gennemføres havstrategier for at:

a) beskytte, bevare og forebygge forringelse af havmiljøet og, hvor det er muligt, genoprette marine økosystemer i områder, hvor de er blevet negativt påvirket
Det skal altså godtgøres at en meddelt tilladelse vil være i overensstemmelse med havstrategidirektivets præambler og Artikel 1, afsnit 2, hvorefter medlemsstaterne skal forhindre og forebygge yderligere forringelser af havmiljøet. En forøgstilladelse som den aktuelle lever efter vores opfattelse slet ikke op til det.

6. Havbrugets omfang og placering blokerer for kystnære fiskepladser, og konflikter derved med interesserne i udviklingen af det kystnære og skånsomme fiskeri.

Historisk set er netop det område, hvor det fremtidige havbrug er foreslået placeret, identisk med en traditionel fiskeplads for det kystnære fiskeri ved det nærliggende stenrev Bolsaksen.

I 70-erne blev der fanget mange torsk og rødspætter på netop denne plads. I de senere år har der ikke været meget at fange i dette område. Erhvervsfiskere (således de daværende i Korshavn på Fyns Hoved hjemmehørende fiskere) har ment, at det skyldtes det "fiskeøde", som siden 70-erne har bredt sig fra Fredericia østover til Farvandet nord for Fyn og videre til netop Bolsaksen og Falske Bolsaks. Imidlertid er der i de sidste 4-5 år kommet en bestand af sorthummer i området, og sidste år fangede en enkelt erhvervsfisker således 4.000 stk. hummere der. Sorthummer kræver rent vand, så et havbrug i området vil være en katastrofe ikke alene for dette fiskeri, men også for den forøgede biodiversitet, som plejer at følge et miljø, hvor sorthummere kan leve. Erhvervsfiskerne i Kerminde udtrykker, at de har set konsekvenserne af havbruget ved Reersø, og de

vil meget nødig have, at historien gentager sig andre steder. I takt med, at det kystnære fiskeri fremmes, vil havbruget blive en stadig mere ødelæggende placering.

Sammenfattende mener vi at Natur- og Miljøklagenævnet bør afvise Miljøstyrelsens godkendelse af det étårige forsøgsprojekt ved Bolsaksen.

Med henvisning til Havstrategidirektivets basisanalyse, hvor der er dokumentation for de indre danske farvandes manglende målopfyldelse med hensyn til den økologiske tilstand bør der ikke gives tilladelser til udledning uden kompensationsforanstaltninger.

En placering af et nyt havbrug ved Bolsaksen risikerer at ødelægge de forbedringer, der pt er opnået lokalt med flere sorthummere, der sandsynligvis er på stedet netop på grund af at det er et strømfyldt farvand i stadig bedring. En øget udledning af N, P og BI5 vil afgjort ikke bidrage til denne proces, da økosystemets bæreevne i indre danske farvande er konstant under eller i bedste fald tæt på tålegrænsen.

Med venlig hilsen

Henning Mørk Jørgensen
Havbiolog
Vandpolitik - å, sø og hav

Lars Brinch Thygesen
Miljøkonsulent

Landsforeningen Levende Hav www.levende-hav.dk
V/Knud Andersen, Formand Tlf. 20487421 knud@levende-hav.dk

Endelave hav og dambrug – nej tak. www.endelave-hav-og-dambrug-nej-tak.dk
v./Bent Hindrup Andersen, Talsmand, bent@hindrup.dk